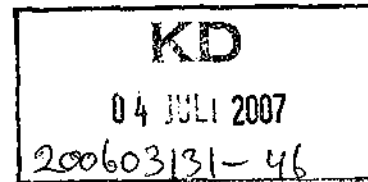

Kunnskapsdepartementet

Postboks 8119 Dep.
0032 Oslo

Høring - Tilgjengelig og tilrettelagt faglitteratur for studenter med syns- og lesehemninger Rapport utarbeidet av nedsatt arbeidsgruppe

Vi viser til brev fra Kunnskapsdepartementet av 30.03.2007 hvor det blir bedt om høring på Kunnskapsdepartementets rapport fra nedsatt arbeidsgruppe om *"Tilgjengelig og tilrettelagt faglitteratur for studenter med syns- og lesehemninger"*. Rapporten har vært drøftet i Rådet for studenter med funksjonsnedsettelse ved NTNU.

Generelle kommentarer

NTNU er svært positive til at det har vært gjort et arbeid med sikte på å bedre tilgjengeligheten til studielitteratur for syns- og lesehemmede studenter. Lik tilgang til studielitteratur er et viktig satsningsområde for å nå målet om at utdanning skal være tilgjengelig for alle, og NTNU er av den oppfatning at tiltakene i rapporten vil bedre situasjonen for syns- og lesehemmede betraktelig. Universell utforming må være det bærende prinsippet i denne satsningen, men det må også tas høyde for tilrettelegginger for den enkelte også når det gjelder studielitteratur.

NTNU ønsker endringene i åndsverkloven velkommen, og vil understreke at disse endringene må gjenspeiles i prioriteringen av tiltak. Studenter med lese- og skrivevansker og andre lesehemmede er nå inkludert i lovgivningen i åndsverklovens § 17. Dette er en stor gruppe i høyere utdanning som i dag ikke har et reelt tilbud om tilgjengelig studielitteratur, og vi ser frem til at tiltak blir iverksatt for å komme disse studentene i møte. Tilgangen til litteratur for denne studentgruppen må ikke gå på bekostning av tilbudet til synshemmede studenter som i dag har produksjonsrett ved NLB. Vi mener bredden i tiltakslisten styrker både syns- og lesehemmedes tilgang til studielitteratur.

NTNU vil fremheve at rapporten gir en svært god fremstilling av situasjonen i dag når det gjelder tilgangen til studielitteratur, og nesten kan betraktes som et oversiktsverk. Vi mener arbeidsgruppen har belyst alle relevante områder på en glimrende måte. NTNU er imidlertid bekymret for det ikke er prioritert mellom tiltakene, særlig når det er så mange som 32 tiltak som går i mange ulike retninger. Vi synes også at det mangler konsekvensanalyser i rapportens tiltaksdel, og vi mener denne analysen er relativt svak forhold til den omfattende situasjonsbeskrivelsen. Tiltak 1-3 blir derfor spesielt viktig, slik at det sikres fremdrift på prioriterte områder.

Postadresse	Org.nr. 974 767 880	Besøksadresse	Telefon	Saksbehandler
7491 Trondheim	E-post: studentservice@adm.ntnu.no	Gamle kjemi, Studentekspedisjonen	+47 73 59 52 00	Kjetil Andreas Knarlag
	http://www.ntnu.no		Telefaks +47 73 59 79 99	Tlf: +47 73 55 06 80

All korrespondanse som inngår i saksbehandling skal adresseres til saksbehandleren ved NTNU og ikke direkte til enkeltpersoner. Ved henvendelse vennligst oppgi referanse.

NTNU vil understreke at det er viktig at utdanningsinstitusjonene arbeider for å gjøre egenprodusert materiell tilgjengelig. Spesielt gjelder dette litteratur som gis ut av utdanningsinstitusjonenes egne forlag. Her må det velges en standard (ett format) som alle kan forholde seg til og som minimaliserer behovet for tilrettelegging.

Forlagsbransjen forespeiles også en viktig rolle i fremtiden. Rapporten fremhever behovet kommersiell produksjon av studielitteratur og fagbøker. NTNU ønsker en slik utvikling velkommen, men innser at det er et langsiktig mål. Derfor vil vi understreke at tilbudet fra Norsk lyd- og blindeskriftsbibliotek må styrkes inntil slike produksjons- og salgskanaler er på plass.

Kommentarer til tiltak

Tiltak 8

Institusjonenes egenproduserte fagstoff bør foreligge i elektronisk tilgjengelige formater.

Vi er imidlertid usikre på om sanksjoner gjennom akkrediteringen fra NOKUT er riktig vei å gå for å nå dette målet, til det vil det kanskje bli for spesifikt. NTNU etterlyser andre virkemidler for å nå dette målet.

Tiltak 12

Høyere utdanningsinstitusjoner som abonnerer på elektroniske databaser skal gjøre disse tilgjengelige frem til databasene blir universelt utformet

NTNU er av den oppfatning at dette er leverandørens ansvar, og at utdanningsinstitusjonene som kjøper av disse systemene må kreve universell utforming av produktet de kjøper

Tiltak 18

KD påtar seg det overordnede ansvar for all studielitteraturproduksjon etter § 17 a i åndsverkloven

NTNU mener dette er et viktig punkt, blant annet for at sektoransvaret skal følge lovgivningen. § 4-3 i Universitets- og høyskoleloven understreker institusjonenes ansvar for at funksjonshemmede skal kunne studere ved institusjonen. Dette må også gjelde læremidler, og KD bør derfor ha ansvaret for at studielitteratur blir gjort tilgjengelig.

Tiltak 20

NLBs nyproduksjon av tilrettelagt studielitteratur skal i hovedsak leveres enten som elektronisk tekst eller i fulltekstbok/ hybrid med syntetisk tale.

NTNU støtter dette tiltaket. Innlesning av studielitteratur er kostbart, og ved å øke bruken av syntetisk tale kan produksjonen økes. Vi vil imidlertid på det sterkeste understreke at bruk av syntetisk tale må styres av type fag og av type tilretteleggingsbehov den enkelte har. Studenter med store tilretteleggingsbehov kan bli skadelidende av denne utviklingen. I tillegg vil NTNU gjøre spesielt oppmerksom på at automatisk generering gjennom talesyntese ikke er godt nok for realfagslitteratur, og det er viktig at studenter med syns- og lesehemninger også har muligheten til å velge slike studier.

Tiltak 22

KD tilfører studielitteraturproduksjonen 20 millioner kroner i friske midler fordelt på to år, for en rask og varig forbedring av studielitteratursituasjonen for syns- og lesehemmede. 2 millioner av disse midlene øremerkes begge årene til stimuleringsmidler for norske forlag. Hensikten er å få forlagene til å produsere ut fra elektroniske standarder, som er universelt utformet allerede før innføring av digital avlevering.

NTNU ønsker at hoveddelen av midlene skal gå til NLB, og at den øremerkede delen skal gå til satsning i universitets- og høyskolesektoren. Dersom utdanningsinstitusjonene skal lykkes i å satse på tilgjengelig og tilrettelagt studielitteratur må det investeres betydelig i lærestedenes kompetanse og produksjonsmuligheter. Vi mener forlagene har økonomiske muskler til selv å ivareta utviklingen innenfor sin bransje, selv om det kan være behov for insentivmidler for å fremskynde prosessen.

Tiltak 25

KD ber institusjonene om å igangsette kurs i studieteknisk bruk av tilgjengelige og tilrettelagte filformater med hjelpemidler

NTNU er usikker på hvilke utdanningsinstitusjoner som i dag har kompetanse til å utvikle og gjennomføre slike kurs. Vi er derfor skeptiske til dette tiltaket med mindre det settes i verk en gjennomgang av hvem som har denne kompetansen og hvem som har ressurser og mandat til å spre denne kompetansen. NTNU mener å se en klar sammenheng med prioriteringer under tiltak 22.

Tiltak 26

KD ber institusjonene om å igangsette kurs i bruk av databaser og nettapplikasjoner med hjelpemidler

Som i tiltak 25 mener vi at denne kompetansen i dag ikke finnes ved mange utdanningsinstitusjoner. Se for øvrig kommentarer under tiltak 25. Både under tiltak 25 og tiltak 26 bør institusjonene selv kunne vurdere hvilke tiltak som er nødvendige.

Tiltak 27

KD ber institusjonene anskaffe nødvendig teknisk utstyr for lesing av tilgjengelig og tilrettelagt studielitteratur i UH-bibliotek/ læringsssentra

NTNU mener det må utarbeides retningslinjer og standarder for hvilke hjelpemidler som er praktiske og nødvendige. En del av utstyret er kostbart i drift, har høy terskel for bruk og har liten nytteverdi i en gitt studentpopulasjon. Utstyr som ikke blir brukt vil bare skape misnøye i sektoren.

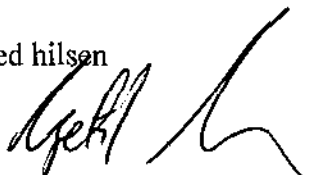
Tiltak 28

KD ber institusjonene om å anskaffe dataprogrammer for skjermlesning via syntetisk tale, forstørrelse eller punktskrift og for lesing av lydfiler i mp3-format. Dataprogrammene må være tilgjengelige i utdanningsinstitusjonenes IKT-nettverk

NTNU mener det blir svært viktig å utrede hvilket ansvar som hviler på utdanningsinstitusjonene og hva som ivaretas av folketrygden på dette området. NTNU ser betenkeligheter i å kjøpe nettverksslisenser for et ukjent antall programmer uten grundig utredning. Blant annet er det en del slike dataprogrammer som ikke lar seg inkorporere i de generelle systemene, og som kan av erfaring kan låse servere og nettverk. I tillegg har ulike studenter ulike preferanser i forhold til hvilke programmer som fungerer. Endelig er det viktig å ivareta sektoransvarsprinsippet på dette området.

Vi vil her vise til at det under tiltak 30 fremheves at KD må anmode NAV om å godkjenne slike hjelpemidler/ dataprogrammer til bruk for den enkelte.

Med hilsen

Kjetil Knarlag

Rådgiver

Rådgivningstjenesten for studenter med funksjonsnedsettelse

NTNU